ISSN 0134 3408

АЗӘРБАЈЧАН

ӘДӘБИ-БӘДИИ ЖУРНАЛ

2
1985

АРХИВ

ТОФИГ МАҺМУД

ЗӘ'ФӘРАН ЈАРПАГЛАРЫ

Гәдим әлјазмалары —
Зә'фәран јарпаглары,
Галыр сүкут ичиндә
Нәгмәли додаглары.
Ким дејәр,
бу вәрәгләр
Өлүр, солур, саралыр.
Онларда чанлы тарих,
Чанлы бир һәјат галыр.
Гәдим әлјазмалары —
Гәдим Азәрбајчанын
Торпағында јараныб,
Ән улу бабамызын,
Ән улу обамызын
Очағында јараныб.
Бир гују кими дәрин
Думанлы әсрләрин
Гучағында јараныб.
Гәдим әлјазмалары —
Көклү әчдадымыздан,
Шөһрәтли адымыздан
Јадигар мирасымыз,
Ахыр көрпә чағында
Күрүмүз, Аразымыз,
Илк сөзүмүз, кәлмәмиз,
Әлифбамыз, јазымыз!
Бу торпагда јаранан,
Ву очагда јаранан
Әлјазмалар гәриб тәк
Галыр узаг елләрдә
Банкда галан пул кими.
Галар сојуг әлләрдә
Көлә кими, гул кими!
Гәдим әлјазмалары —
Халгымын вар-дөвләти,
Ад-саны, шан-шөһрәти!
Ву күн сағдыр, чанлыдыр
Долу бир синә кими.
Илләрдән, әсрләрдән
Галыб хәзинә кими!
Дөнүб гызыл рәнкинә,
Гызыл гијмәти алыб,
Гаранлығын ичиндә
Бир ишыг кими галыб.
Галыб зинданда галан,
Әмәлиндән дөнмәјән,
Бир мүтәфәккир кими,
Өлмәјән әсәр кими,
Өлмәјән фикир кими!
Гәдим әлјазмалары —
Уд олар,
каман олар,
Од олар,
дастан олар,
Тарих олар, неј олар,
Јығын, јығын бир јерә —
Нәһәнк бир музеј олар!
Санки кәнддир,
сөһбәт ач,
Оба кәләр, ел кәләр,
Санки бәнддир,
ону ач,
Ашыб-дашан сел кәләр!
Һәм гәдимдир,
һәм тәзә —
Зә'фәран јарпаглары,
Кәлин, дурун
үз-үзә
Данышсын додаглары!
Күзкү кими әксидир
Өтүб кечән һәр анын,
Руһудур, нәфәсидир,
Варлығыдыр, сәсидир
Бүтүн Азәрбајчанын!

ГЫРОВ

Гыров — сәһәр шеһидир,
Ајаздан
донуб галыб.
Ағ-ағ чичәкләр кими
Торпаға гонуб галыб.
Гыров —
пајызда солан,
Авазыјан, саралан
Отларын сарғысыдыр,
Ағачларын,
колларын
Инчиси,
сырғасыдыр.
Гыров — гарын гардашы,
Булудларын көз јашы.
Јерә ағ сүфрә сәрир,
Бизә хәбәр кәтирир
Гышын оғлан чағындан,
Гарын јағачағындан.

ЕШИДИРӘМ СӘСИНИ

Јај олса да,
елә бил
Шимал гышында.
Дајанмышам
Рәсул Рзанын
мәзары башында.
Бир өмүр ләпә-ләпә,
ахышыб,
јығышыб,
галыб
Даша дөнән үрәјиндә,
Мәзар — доғулан көрпә,
Јатыр
тәзә-тәр
күлләрин, чичәкләрин
бәләјиндә.
Ешидирәм онун
нәркиз сөзләрини,
Көрүрәм онун
дәниз көзләрини.
Ешидирәм
дағдан ајрылан
бир чајын шырылтысыны.
Көрүрәм
гындан сыјрылан
гылынчын
парылтысыны.

Ешидирәм:
ehej... инсан,
ehej... чаhан!.
Бу сәсин шимшәк кими чахан
әкс-ѐәдасыны,
Көрүрәм
бу сәсин
даjанмадан
Гитәдән гитәjә
ахан
далғасыны.
Ehej... инсан,
Ehej... чаhан!..
Кедирәм,
бу сәс гулагларымда.
Бир гаjа ағырлығы
аjагларымда

һамы ејни сәслә кирир өмрүнә,
һәрә бир чыгырла кәлиб јетишир
тәкчә бир мәканда ону көзләјән
о сәссиз, нәфәссиз, һәвәссиз күнә.
Кетмәјә нә вар ки,
өмүр битәчәк,
тәки о дүнјаја борч апармага
әлиндә битмәмиш бир ишин олсун.
дүнјадан бир анлыг көчдүјүн о ан
дүнјаја әбәди кәлишин олсун.
Ан вар, бирчә өмрүн ики тајыдыр,
ан вар, дүнјалары бирдән ојадыр —
бири бу дүнјадыр, бири о дүнја,
Нә о, бу — ај бала, дүнја дүнјадыр.

КӨЗЛӘРИН ГОЧАЛЫҒЫ

Көзләрим өзүмдән әввәл гочалыр,
Бахдығы дүнјанын илк дан јерини,
көрдүјү күнләрин мавиләрини
гатыб күчүнә,
сәһәр сафлығыны, кечә сеһрини,
гарышыг рәнкләрин әлван сиррини,
гырх иллик бир јолун һејрәтләрини,
кипријинә гонан һәсрәтләрини
јығыб ичинә
көзләрим јол чәкир думан ичиндә,
илләр һарајлајыр, күнләр ахтарыр
заман ичиндә.
Көзләрим гәлбимдән әввәл гочалыр,
сәриб сачларыны түл јастығына,
илләр јорғунутәк дуруб динчәлир.
Сөзлү додаглара, шеһли сачлара,
солан јарпаглара, түл јамачлара,
бу күн адиләшән дашлы-гајалы
бир парча аја,
гүруб чағы јанан, сүбһ чағы сөнән
узаг улдузлара, сирли дүнјаја,
јазын чәмәнинә, гышын гарына,
өмрүн түкәнмәјән арзуларына
көз гоја-гоја
бир вахт үрәјими дилләндирәрди,
индисә гәлбимин бахышларындан
бахыб күч алыр,
көзләрим гәлбимдән әввәл гочалыр.
Көзләрим бејнимдә габарыб дашан,
өмүр лилләндикчә ахыб сафлашан
фикир дүзүмүмдән, дүшүнчәләрдән
әввәл гочалыр.
Чаван јашларынын кур илләриндә
ачыг нур көлүнә, ачыг дүнјаја
бахдыгча, көрдүкчә, чешидләдикчә,
гарасында донан хатирәләрлә
дәјишиб јөкүнү, көрүш јолуну,
ичимә зилләнир,
зилләниб галыр,
фикримә күч верир, ондан күч алыр.
Көзләрим
башыны думан алдыгча,
өзү гочалдыгча
гәлбимә верир,
бејнимә верир
анламаг сиррини, көрмәк сиррини;
күнбәкүн һиссимә, зеһнимә дөнүб.
һардаса,
нәдәсә,
һансы рәнкдәсә,
јашајыр һәлә дә кәнчлик өмрүнү.

МАГСУД ҺАЧЫЈЕВ

ДӨРД ИЛДӘ КӨРДҮКЛӘРИМ*

АМЕРИКА ИМПЕРИАЛИЗМИ ӨЗҮНҮ ИФША ЕДИР

АБШ президенти Рејган 1982-чи ил март ајынын 21-ни Әфганыстанла «һәмрә'јлик» күнү е'лан етмишдир. О, «һәмрә'јлијә» НАТО үзвү өлкәләринин вә башга «Әфган халгы мәнафеји мүдафиәчиләри»нин дә гошулмасыны тә'кид едирди. Бу, әслиндә, әфган ингилабынын, әфган халгынын дахили вә харичи дүшмәнләри илә һәмрә'јлик күнү кими баша дүшүлмәлидир. Рејган бејнәлхалг ичтимаи әләми алдатмаг, өз чиркин әмәлләрини өрт-басдыр етмәк үчүн белә бир тәдбирә әл атмышдыр.

Әфган халгы буну көзәл баша дүшүр. Кабилдә дәфәләрлә бу мәсәлә илә бағлы шәһәр сакинләринин ән мүхтәлиф тәбәгәләрини өзүндә бирләшдирән издиһамлы митинг кечирилиб. Америка сәфарәтханасына тәрәф јолланан нүмајиш иштиракчыларынын әлләриндәки гырмызы, гара парчада јүзләрлә е'тираз шүары охумаг оларды: «Америка империализми халгларын азадлығынын дүшмәнидир!», «Кечмиш Һолливуд артисти Америка президенти Рејган, азад Әфганыстандан әлини чәк!», «Азад, мүстәгил Әфганыстанын дахили ишләринә гарышан иртичачы гүввәләрә лә'нәт!», «Јашасын азад Әфганыстанын гәләбә чалмыш ингилабы!».

...Бу күн телевизија илә тәхрибатчылыг фәалијјәтинә көрә Әфганыстан Демократик Республикасы тәһлүкәсизлик гүввәләри вә көнүллү халг мүгавимәт дәстәләри тәрәфиндән Кабилдә һәбс олунмуш Мисир часусу Зијаәддин јерли вә харичи журналистләрин суалларына чаваб верди.

Зијаәддин Мәркәзи Кәшфијјат Идарәси тәрәфиндән тәхрибатчылыг мәгсәдилә Әфганыстана көндәрилмиш часуслардандыр. О, часус олдуғуну е'тираф етмиш, Әфганыстан ингилабына гаршы Мәркәзи Кәшфијјат Идарәсинин, Инкилтәрә вә Чин кәшфијјатчыларынын, һәмчинин Пакистан вә Мисирин мүртәче даирәләринин тәшкил етдији тәхрибатчылыг вә дүшмәнчилик тәдбирләриндә иштирак етдијини бојнуна алмышдыр. Америка кәшфијјатына сатылмыш бу Мисир вәтәндашы дејир:

— Мәни, Әфганыстана кизли шәкилдә атылмамышдан беш ај әввәл сирли бир јерә апардылар. Өјрәндим ки, бура АБШ Мәркәзи Кәшфијјат Идарәсинин Гәрби Алманијадакы мәхфи кәшфијјат мәктәбидир. Ики һәфтә кечә-күндүз фотошәкил чәкмәји өјрәтдиләр. Харичи ордуларын силаһ нүмунәләри илә таныш олдум, мүхтәлиф силаһлардан атәш ачмағы, партлајычы маддәләрдән истифадә етмәји өјрәндим...

Зијаәддин деди ки, онун бүтүн хәрчләрини Американын Мәркәзи Кәшфијјат Идарәси өдәјирди.

Сон вахтлар Америка вә Чин даирәләри бәднам «Әфган гачгынлары» мәсәләси үстүндә дә бәрк һај-күј галдырыблар. Пакистандан өлкәјә мүхтәлиф јолларла сохулмуш харичи акентләр, тәхрибатчылар бу сөз-сөһбәти шиширдәрәк халг арасында шајиә јајыблар ки, куја ингилабын јени мәрһәләсиндән наразы оланлар дәстә-дәстә өлкәни тәрк едир, аиләликлә харичә гачырлар.

Бу мәсәлә илә әлагәдар олараг Әфганыстан Демократик Республикасы сәрһәд вә гәбиләләр назири Фаиз Мәһәммәд дејир ки, дүшмәнләримизин республикамыза вә онун Совет Иттифагы илә әмәкдашлығына гаршы јөнәлдилмиш тәблиғаты чохсаһәлидир. Онлардан бири дә ујдурма «әфган гачгынлары» мәсәләсидир. Бу елә бир јаландыр ки, ајаг ачса да, јеријә билмәјәчәк. Өлкәмизин әһалисинин бөјүк бир һис-

* Әввәли журналымызын 1-чи нөмрәсиндә.